

Miroslav Tuđman, gl. ur., *Tuđmanov arhiv. Korespondencija predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana od 1990. do 1999. godine*, 6 svezaka (Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada; Hrvatski institut za povijest, 2015), 3604 str.

Tuđmanov arhiv čini korespondencija predsjednika dr. Franje Tuđmana skupljena u šest svezaka. Glavni urednik Miroslav Tuđman i urednici Nikica Barić, Ivica Lučić, Josip Mihaljević, Goran Mladineo, Ante Nazor i Davorin Rudolf prikupili su i selektirali građu koja je većinom bila nedostupna javnosti. Korespondencija je kronološki objavljena u obliku faksimila i sastoji se od 1397 dokumenata na sedam jezika nastalih od 1990. do 1999. godine. Ovdje se ne nalazi sva korespondencija predsjednika Tuđmana, nego samo prepiska sa 417 stranih državnika, parlamentaraca, čelnika međunarodnih organizacija, čelnika Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ), generala Jugoslavenske narodne armije i čelnika republika bivše SFRJ. Izostavljeni su dokumenti protokolarne naravi poput čestitki povodom nacionalnih blagdana ili poziva na državničke susrete. Prvih pet knjiga ima tematske predgovore, a u šestoj su svi ti predgovori objavljeni na engleskom jeziku. Tematskim je predgovorima objavljena građa stavljena u okvir povijesnih zbivanja koja su dovela do stvaranja slobodne i neovisne Republike Hrvatske. Osim predgovora, knjige sadrže kronologije događaja, kazala korespondenata i kazala imena. Snalaženje čitatelja kroz obilje dokumenata u knjigama olakšano je izvrsnim grafičkim rješenjima.

Tuđmanov arhiv ima ukupno 3604 stranice podijeljene na šest knjiga. Prvu knjigu, *Godine stvaranja i obrane: 1990. i 1991.*, čine sljedeći dijelovi: "Uvodna napomena o Tuđmanovom arhivu" glavnoga urednika Miroslava Tuđmana (str. 23 – 28); tekst Davorina Rudolfa "Hrvatska i vanjska politika neposredno prije i u vrijeme proglašenja neovisnosti države" (str. 29 – 91); poglavlje "Dokumenti 1990." (str. 95 – 180) sa 29 dokumenata; poglavlje "Dokumenti 1991." (str. 183 – 572) sa 197 dokumenata; "Kronologija događaja 1990. – 1991." (str. 573 – 585); "Kazalo korespondenata" (str. 587 – 596) i "Kazalo imena" (str. 597 – 602).

Drugu knjigu, *Godina priznanja: 1992.*, čine: "Urednička napomena" (str. 21 – 23); tekst Miroslava Tuđmana "Načela i odrednice nacionalne strategije dr. Franje Tuđmana" (str. 25 – 92); poglavlje "Dokumenti 1992." (str. 95 – 638) sa 228 dokumenata; "Kronologija događaja 1992." (str. 639 – 650); "Kazalo korespondenata" (str. 651 – 660) i "Kazalo imena" (str. 661 – 666).

Treću knjigu, *Godina sukoba: 1993.*, čine: "Urednička napomena" (str. 17 – 19); tekst Ivice Lučića "Povodi i početak hrvatsko-muslimanskog rata 1993. godine u Bosni i Hercegovini" (str. 21 – 53); poglavlje "Dokumenti 1993." (str. 57 – 476) sa 159 dokumenata; "Kronologija događaja 1993." (str. 477 – 484); "Kazalo korespondenata" (str. 485 – 490) i "Kazalo imena" (str. 491 – 496).

Četvrtu knjigu, *Godine pobjede: 1994. i 1995.*, čine: "Urednička napomena" (str. 19 – 21); tekst Ante Nazora "Pregled djelovanja hrvatskih snaga u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini 1990-ih" (str. 23 – 49); poglavlje "Dokumenti 1994." (str. 53 – 234) sa 81 dokumentom; poglavlje "Dokumenti 1995." (str. 237 – 534) sa 126 dokumenata; "Kronologija događaja 1994. i 1995." (str. 535 – 541); "Kazalo korespondenata" (str. 543 – 550) i "Kazalo imena" (str. 551 – 554).

Petu knjigu, *Godine povratka: 1996. i 1997.*, čine: "Urednička napomena" (str. 21 – 23); tekst Nikice Barića "Predsjednik dr. Franjo Tuđman i pitanje okupiranih hrvatskih područja 1992. – 1995. – 1998." (str. 25 – 49); poglavlje "Dokumenti 1996." (str. 51 – 326) sa 131 dokumentom; poglavlje "Dokumenti 1997." (str. 329 – 649) sa 122 dokumenta; "Kronologija događaja 1996. i 1997." (str. 651 – 655); "Kazalo korespondenata" (str. 657 – 665) i "Kazalo imena" (str. 667 – 672).

Šestu knjigu, *Godine mira: 1998. i 1999.*, čine: "Urednička napomena" (str. 15 – 17); tekst glavnoga urednika Miroslava Tuđmana "Introductory Notes on Tuđman's Archive" (str. 19 – 24); tekst Davorina Rudolfa "Croatian Foreign Policy Immediately Prior to and During the Time of the Declaration of Independence of the State" (str. 25 – 97); tekst Miroslava Tuđmana "The Principles and Determinants of Dr. Franjo Tuđman's National Strategy" (str. 99 – 171); tekst Ivice Lučića "The Causes and Beginnings of the 1993 Croat-Muslim War" (str. 173 – 208); tekst Ante Nazora "An Overview of the Actions of Croatian Military Forces in Croatia and Bosnia and Herzegovina in the 1990's" (str. 209 – 238); tekst Nikice Barića "President Franjo Tuđman and the Issue of Occupied Croatian Territory 1992 – 1995 – 1998" (str. 239 – 264); poglavlje "Dokumenti 1998." (str. 267 – 491) sa 110 dokumenata; poglavlje "Dokumenti 1999." (str. 495 – 586) sa 28 dokumenata; "Kronologija događaja 1998. i 1999." (str. 587 – 595); "Kazalo korespondenata" (str. 597 – 601) i "Kazalo imena" (str. 603 – 611).

Arhivska građa predstavljena u ovim knjigama daje nam sasvim drugačiji pogled na djelovanje predsjednika dr. Franje Tuđmana i izniman je doprinos boljem razumijevanju ključnih političkih događaja iz hrvatske povijesti od 1990. do 1999. godine. Znanstveno vrednovanje lika i djela predsjednika Tuđmana više neće biti moguće bez konzultiranja dokumenata objavljenih u ovim knjigama. Kroz šest svezaka moguće je pratiti dr. Franju Tuđmana kao prvoga hrvatskog predsjednika, političara, ratnoga vođu i intelektualca, ali i kao domoljuba koji je činio sve u zaštiti hrvatskih nacionalnih interesa.

DARJAN GODIĆ

Slavko Zelić, *HVO u obrani Sarajeva 1992. – 1993. (prilozi za istraživanje uloge HVO-a u obrani Sarajeva i BiH), Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990. – 1995., Memoarsko gradivo*, knjiga 9 (Zagreb; Mostar: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata; Hrvatski dokumentacijski centar Domovinskog rata u BiH, 2014), 143 str.

Glavna tema knjige autora Slavka Zelića sarajevsko je Hrvatsko vijeće obrane (HVO) u okolnostima rata u Hrvatskoj, a posebno rata u Bosni i Hercegovini (BiH) 1992. godine. Ističe se i uloga Alija Izetbegovića, vođe bosanskohercegovačkih Muslimana-Bošnjaka, koji je uz pomoć svojih političkih i vojnih dužnosnika ugušio jedinstveni HVO grada Sarajeva koji je priznavala Hrvatska zajednica Herceg-Bosna (HZ HB).

U prvom poglavlju, "Prvi znaci i počeci rata u Bosni i Hercegovini" (str. 11 – 16), autor uvodi čitatelja u početak Domovinskoga rata u Hrvatskoj 1991. godine. Opisuje